

UZASADNIENIE

postanowienia Sądu Rejonowego w Gdyni z dnia 21 kwietnia 2022 roku

W pozwie z dnia 27 sierpnia 2021 roku powód (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G. domagał się zasądzenia od pozwanego (...) spółki akcyjnej z siedzibą w R. kwoty 15 155,13 złotych wraz odsetkami ustawowymi za opóźnienie w transakcjach handlowych liczonymi za okres od 21 czerwca 2021 roku do dnia zapłaty – tytułem pozostałej części wynagrodzenia za wykonaną usługę spedycyjną, a także kosztów procesu.

Dla uzasadnienia właściwości tutejszego Sądu powód powołał się na art. 46 k.p.c. wskazując, że właściwość ta (sąd powszechny właściwy dla siedziby powoda) ustalona została w treści punktu 13 wiążącej strony oferty.

Postanowieniem z dnia 12 listopada 2021 roku referendarz sądowy Sądu Rejonowego w Gdyni stwierdził swą niewłaściwość i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w Rybniku wskazując, że oferta, na którą powołuje się powód nie została podpisana, a to zaś oznacza, że nie doszło do zawarcia umowy prorogacyjnej na piśmie.

Na powyższe postanowienie powód (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G. złożył skargę podnosząc, że zawarcie umowy spedycji wielokrotnie następuje w drodze uzgodnień czynionych drogą elektroniczną, czy telefoniczną. Także w przedmiotowej sprawie akceptacja oferty, w tym jej punktu 13 stanowiącego umowę prorogacyjną, nastąpiła poprzez oświadczenie pozwanego zawarte w korespondencji mailowej. Powód podkreślił, że zgodnie z orzecznictwem za umowę na piśmie należy uważać także postanowienie określające właściwość miejscową sądu zawarte w regulaminie, którego postanowieniom strona się poddaje poprzez fakt zawarcia umowy, a przepis art. 46 k.p.c. nie zastrzega formy pisemnej pod rygorem nieważności, a jedynie dla celów dowodowych.

Zgodnie z treścią art. 398²² § 3 k.p.c. w przypadku wniesienia skargi, orzeczenie referendarza sądowego traci moc.

Stosownie do treści art. 200 § 1¹ i § 1² k.p.c. w brzmieniu obowiązującym od dnia 07 listopada 2019 roku i mającym zastosowanie w niniejszej sprawie, swoją właściwość sąd bierze pod rozagę z urzędu w każdym stanie sprawy, a niewłaściwość dającą się usunąć za pomocą umowy stron sąd bierze pod rozagę z urzędu tylko do czasu doręczenia pozwu. Po doręczeniu pozwu sąd bierze tę niewłaściwość pod rozagę tylko na zarzut pozwanego, zgłoszony i należycie uzasadniony przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy. Sąd, który stwierdzi swoją niewłaściwość, przekaże sprawę sądowi właściwemu (§ 1⁴).

W niniejszej sprawie powód domagał się kwoty należności głównej tytułem pozostałej części wynagrodzenia za wykonaną usługę spedycyjną, a dla uzasadnienia właściwości tutejszego Sądu powód powołał się na art. 46 k.p.c. wskazując, że właściwość ta (sąd powszechny właściwy dla siedziby powoda) ustalona została w treści punktu 13 wiążącej strony oferty.

Zgodnie z treścią art. 46 § 1 k.p.c. strony mogą umówić się na piśmie o poddanie sądowi pierwszej instancji, który według ustawy nie jest miejscowo właściwy, sporu już wynikłego lub sporów mogących w przyszłości wyniknąć z oznaczonego stosunku prawnego. Sąd ten będzie wówczas wyłącznie właściwy, jeżeli strony nie postanowiły inaczej. Strony nie mogą jednak zmieniać właściwości wyłącznej (§ 2). Powyższy przepis reguluje zawarcie tzw. umowy prorogacyjnej. Na jej podstawie strony określają właściwość miejscową w sposób odmienny od przepisów kodeksu postępowania cywilnego o właściwości ogólnej i przemiennej.

W ocenie Sądu, wbrew stanowisku powoda, nie sposób uznać, że doszło między stronami do skutecznego zawarcia umowy prorogacyjnej.

Z treści art. 46 k.p.c. wynika, że umowa prorogacyjna powinna być zawarta na piśmie. Zgodnie z art. 78 § 1 k.c. do zachowania pisemnej formy czynności prawnej wystarcza złożenie własnoręcznego podpisu na dokumencie

obejmującym treść oświadczenia woli. Do zawarcia umowy wystarcza wymiana dokumentów obejmujących treść oświadczeń woli, z których każdy jest podpisany przez jedną ze stron, lub dokumentów, z których każdy obejmuje treść oświadczenia woli jednej ze stron i jest przez nią podpisany.

Na marginesie wskazać należy, że oświadczenie woli złożone w formie elektronicznej jest równoważne z oświadczeniem złożonym w formie pisemnej, o ile zostało opatrzone kwalifikowanym podpisem elektronicznym (art. 78¹ k.c.), co w niniejszej sprawie nie miało jednakże miejsca.

Nie ma wątpliwości, że w sytuacji, gdy umowa została zawarta na piśmie, tj. w sposób określony w art. 78 k.c. lub art. 78¹ k.c., a jej integralną część stanowi regulamin, w którym zawarte są postanowienia dotyczące umownej właściwości miejscowej sądu, spełniony jest wymóg zawarcia umowy prorogacyjnej na piśmie.

Natomiast w niniejszej sprawie miała miejsce sytuacja, w której strony zawarły umowę na odległość poprzez zaakceptowanie przez pozwanego – oświadczeniem złożonym w korespondencji mailowej – oferty powoda, jednakże umowa ta nie została podpisana w procedurze określonej w art. 78 k.c. (ani w art. 78¹ k.c.). W tej sytuacji nie doszło do zawarcia umowy na piśmie, formy takiej więc nie zachowano również dla stanowiącej jej integralną część oferty, w której zawarto postanowienia dotyczące umownej właściwości miejscowej sądu.

W tym miejscu podkreślenia raz jeszcze wymaga, że forma pisemna umowy jest zachowana po spełnieniu wymagań określonych w art. 78 § 1 k.c. (ewentualnie w art. 78¹ k.c.). Jak zaś wskazał Sąd Okręgowy w Szczecinie w uzasadnieniu postanowienia z dnia 23 maja 2017 roku (sygn. akt VIII Gz 198/17) brak zachowania tych wymagań (tj. złożenia własnoręcznego podpisu na dokumencie obejmującym treść oświadczenia woli, ewentualnie wymiany tych dokumentów, z których każdy jest podpisany przez jedną ze stron, ewentualnie opatrzenia oświadczenia woli w formie elektronicznej kwalifikowanym podpisem elektronicznym) nie powoduje, że zawarta przez strony umowa o poddaniu sporów wynikających z zawartej umowy określonemu sądowi jest nieważna w rozumieniu przepisów prawa materialnego. Zaniechanie zachowania pisemnej formy tej czynności powoduje jednakże, że nie spełnia ona wymogów przewidzianych przez przepisy prawa procesowego. Wymaganie pisemnego uzgodnienia na podstawie art. 46 k.p.c. nie tyle wskazuje na warunek ważności takiej umowy, ile na kryterium skuteczności wskazanego w niej wyboru sądu. Warunek pisemności zaś obejmuje pisemną akceptację dokonanego uzgodnienia, zaś nie sposób jej dokonać inaczej, niż podpisem własnoręcznym lub zrównanym z nim w skutkach – kwalifikowanym podpisem elektronicznym (por. też uzasadnienie postanowienia Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 10 stycznia 2018 roku, sygn. akt VIII Gz 402/17).

Nie ulega wątpliwości, że w rozpoznawanej sprawie nie zostały spełnione wymagania dotyczące zachowania formy pisemnej spornej umowy prorogacyjnej. Powyższe zaś spowodowało niespełnienie warunków prawa procesowego. Skoro tak, to powód powołując się na wiążącą strony umowę spedycji zawartą drogą elektroniczną, w tym ofertę powoda uzasadniającą ustaloną przez strony właściwość sądu, nie legitymuje swojego stanowiska umową zawartą zgodnie z wymogami art. 46 k.p.c. Ustawa procesowa nie przewiduje bowiem innego sposobu dowodzenia faktu zawarcia umowy o właściwość sądu (tak Sąd Okręgowy w Szczecinie w uzasadnieniu postanowienia z dnia 23 maja 2017 roku, sygn. akt VIII Gz 198/17).

Niezachowanie formy pisemnej umowy prorogacyjnej nie powoduje przy tym nieważności umowy, lecz powoduje nieskuteczność oświadczeń stron umowy w płaszczyźnie publicznie – prawnej wobec sądu jako organu władzy (tak Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 17 grudnia 1971 roku, sygn. akt I CZ 166/71). W rezultacie stwierdzić należy, że wymóg pisemności dla zawarcia umowy prorogacyjnej jest sankcjonowany możliwością skutecznego powołania się na taką umowę w procesie.

W niniejszej zaś sprawie nie było sporne, że sama umowa spedycji nie została zawarta w formie pisemnej w rozumieniu art. 78 k.c. (ani art. 78¹ k.c.). Jakkolwiek mogła być ona zawarta w dowolnej formie, formy pisemnej w powyższym rozumieniu nie miała jednak ani oferta ani akceptacja oferty, w konsekwencji czego nie sposób przyjąć, by powód mógł – w sposób skuteczny w toku procesu – powołać się na zawarcie z pozwanym umowy prorogacyjnej uzasadniającej

właściwość Sądu Rejonowego w Gdyni. Podkreślić należy bowiem, że skuteczność zawarcia umowy spedycji, dla której przepisy nie wymagają żadnej formy szczególnej, nie jest jednak równoznaczna ze skutecznością umowy o właściwość sądu, dla której wymagana jest forma pisemna. Niezachowanie formy pisemnej w istocie niweczy skuteczność umowy prorogacyjnej (tak też Sąd Okręgowy w Gdańsku w uzasadnieniu postanowienia z dnia 23 września 2020 roku, sygn. akt XII Gz 283/20 oraz Sąd Okręgowy w Szczecinie w uzasadnieniu postanowienia z dnia 29 grudnia 2016 roku, sygn. akt VIII Gz 321/16).

Z uwagi na powyższe konieczne było ustalenie właściwości miejscowej sądu na podstawie art. 30 k.p.c., zgodnie z którym powództwo przeciwko osobie prawnej wytacza się według miejsca jej siedziby. Pozwany ma swoją siedzibę w R., wobec czego – uwzględniając gospodarczy charakter niniejszej sprawy – sądem miejscowo właściwym do jej rozpoznania jest Sąd Rejonowy w Rybniku, wobec czego na podstawie art. 200 § 1¹ i § 1⁴ k.p.c. w zw. z art. 30 k.p.c. w zw. z art. 46 k.p.c. stosowanym a contrario orzeczono jak w sentencji postanowienia.

ZARZĄDZENIE

1. (...)

2. (...)

3. (...)

4. (...)

SSR Justyna Supińska

Gdynia, dnia 11 maja 2022 roku